

Εφετείου Θεσσαλονίκης 2232/2006

Πρόεδρος: Αθανάσιος Σαμαρτζής, Πρόεδρος Εφετών
Εισηγήτρια: Σταματία Αναστασιάδου, Εφέτης
Δικηγόροι: Χαράλαμπος Αποστολίδης - Ξενοφών Μαυραγάννης, Κωνσταντίνος Γάκης -
Ιωάννης Λέλλης

Με την υπ` αριθ. καταθ. 1323/258/1998 αγωγή, η ενάγουσα-εφεσίβλητη, στη δικονομική θέση της οποίας μετά τον θάνατο της υπεισήλθαν οι ήδη εκκαλούντες μόνοι εξ αδιαθέτου κληρονόμοι της (άρθρο 12 του ν. 2121/1993 "πνευματική ιδιοκτησία κ.λπ."), ισχυρίσθηκε ότι από το έτος 1988 άρχισε να συγκεντρώνει από ποντίους γέροντες και γερόντισσες διάφορα κειμήλια. Ότι, αφού συγκέντρωσε αρχικά τα κειμήλια, πρότεινε στο εναγόμενο σωματείο με την επωνυμία ".....", ήδη εκκαλούν, στο διοικητικό συμβούλιο του οποίου συμμετείχε, να της παραχωρήσει τη χρήση του ιδιόκτητου κτιρίου του, ώστε να εκθέσει την συλλογή της, πρόταση την οποία αποδέχθηκε το ανωτέρω και της ανέθεσε τη διαμόρφωση του δευτέρου ορόφου του σε μουσείο. Ότι στο κτίριο αυτό, του οποίου αυτή ήταν αποκλειστικά υπεύθυνη, άρχισε να εκτίθεται η συλλογή της που εμπλουτίσθηκε σταδιακά, ώστε μέχρι την άσκηση της αγωγής να αριθμεί 625 κειμήλια. Ότι την 9.3.1997 το νέο διοικητικό συμβούλιο του εναγομένου άρχισε, για πρώτη φορά, να αμφισβητεί τα επί της ανωτέρω συλλογής της δικαιώματα, ισχυριζόμενο ότι τα κειμήλια ανήκουν σ` αυτό και με την από 15.4.1997 εξώδικη πρόσκληση του την κάλεσε να του παραδώσει τα κλειδιά του μουσείου και τα εντός αυτού ευρισκόμενα κειμήλια. Ότι οι ενέργειες αυτές του εναγομένου συνιστούν αμφισβήτηση και προσβολή της πνευματικής της ιδιοκτησίας επί της συλλογής. Με βάση τα ανωτέρω, ζήτησε να αναγνωρισθεί πνευματική δημιουργός και πνευματική ιδιοκτήτρια των αναφερομένων στην αγωγή ποντιακών κειμηλίων.

Με το από 13.1.1999 αυτοτελές δικόγραφο, το δεύτερο των εφεσίβλητων σωματείο με την επωνυμία ".....", το οποίο αναγνωρίσθηκε με την 143/1998 απόφαση του Πρωτοδικείου, ισχυριζόμενο ότι σκοπός της ίδρυσης του είναι η επιβοήθηση της λειτουργίας ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ, που θα στεγάσει, εκθέσει, προβάλει και εμπλουτίσει την συλλογή των ενδίκων 625 κειμηλίων του Ελληνισμού, που βρίσκεται μεν στην κατοχή του εναγομένου σωματείου, πνευματική δημιουργός όμως της οποίας είναι η ενάγουσα (.....), άσκησε ενώπιον του Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου πρόσθετη υπέρ αυτής παρέμβαση, με την οποία ζητούσε όπως γίνει δεκτή η αγωγή της και αναγνωρισθεί αυτή πνευματική δημιουργός της.

Επί της αγωγής και της πρόσθετης παρέμβασης, που συνεκδικάσθηκαν, εκδόθηκε η συνεκκαλουμένη υπ` αριθμ. 185/1999 απόφαση του ανωτέρω Δικαστηρίου, με την οποία, αφού κρίθηκαν νόμιμες αυτές, διετάχθησαν εμπάρτυροι αποδείξεις σε βάρος της ενάγουσας επί των αμφισβητούμενων θεμάτων της αγωγής της. Μετά την διεξαγωγή αυτών, εκδόθηκε η εκκαλούμενη υπ` αριθμ. 11/2004 οριστική απόφαση του ίδιου Δικαστηρίου, με την οποία έγιναν δεκτές η αγωγή και η πρόσθετη παρέμβαση ως βάσιμες και στην ουσία τους και αναγνωρίσθηκε η ενάγουσα πνευματική δημιουργός των αναφερομένων εκεί κειμηλίων. Κατά της απόφασης αυτής παραπονείται με την έφεση το εκκαλούν σωματείο και για τους διαλαμβανόμενους σ` αυτήν λόγους ζητεί την εξαφάνιση της και την απόρριψη της αγωγής.

Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1 επ., 3 και 4 του ν. 2121 /1993 "πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα", συνάγεται ότι πνευματική ιδιοκτησία είναι το δικαίωμα που η έννομη τάξη απονέμει στον δημιουργό ενός πνευματικού έργου επί του έργου αυτού. Μάλιστα, στη νέα διάταξη του άρθρου 1 του ν. 2121/1993 ορίζεται ότι: "Οι πνευματικοί δημιουργοί, με τη δημιουργία του έργου, αποκτούν πάνω σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα)". Κατά δε την παράγραφο 2 του άρθρου 2 του ίδιου νόμου, "νοούνται επίσης ως έργα οι μεταφράσεις, οι διασκευές..., καθώς και οι συλλογές έργων ή συλλογές εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης... εφόσον η επιλογή ή η διευθέτηση του περιεχομένου τους είναι πρωτότυπη". Ειδικότερα, για το στοιχείο της πρωτοτυπίας, αυτή είναι η ατομική ιδιομορφία του έργου, που κρίνεται με το μέτρο της "στατιστικής μοναδικότητας του δημιουργήματος" (Βλ. Κουμάντο, Πνευματική Ιδιοκτησία (1985) σελ. 1 επ., 234, ΑΠ 576/1974 ΝοΒ 23. 151). Τέλος, κατά το άρθρο 12 του ν. 2121/1993 "μετά τον θάνατο του δημιουργού, το ηθικό δικαίωμα περιέρχεται στους κληρονόμους του, που οφείλουν να το ασκούν σύμφωνα με την θέληση του δημιουργού εφόσον τέτοια θέληση έχει ρητά εκφρασθεί".

Εξάλλου, κατά τις διατάξεις 80 και 81 ΚΠολΔ, αν σε δίκη που εκκρεμεί μεταξύ άλλων τρίτος έχει έννομο συμφέρον να νικήσει κάποιος διάδικος, έχει δικαίωμα ως την έκδοση αμετάκλητης απόφασης να ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση για να υποστηρίξει τον διάδικο αυτόν. Τέτοιο έννομο συμφέρον κατά την έννοια του ως άνω άρθρου, δυναμένου να στηρίξει πρόσθετη παρέμβαση, υπάρχει όταν η έκβαση της δίκης μπορεί να επηρεάσει δυσμενώς τις έννομες συνέπειες του τρίτου, όπως όταν η απόφαση που πρόκειται να εκδοθεί θα αποτελέσει δεδικασμένο ή θα είναι εκτελεστή κατά του τρίτου ή θα έχει αντανakλαστικές συνέπειες ως προς αυτόν (ΟΛΑΠ 8/1998 ΕλλΔνη 1998 71, 72, ΑΠ 973/1994 ΕλλΔνη 37. 680). Ενόψει των ανωτέρω, η ένδικη αγωγή ήταν νόμιμη, αφού περιείχε όλα τα απαιτούμενα για την επιστήριξή της στις παραπάνω διατάξεις του ν. 2121/1993 στοιχεία, όπως νόμιμη ήταν και ασκηθείσα υπέρ της ενάγουσας πρόσθετη παρέμβαση του ανωτέρω σωματείου, έχοντας προς τούτο έννομο συμφέρον, αφού από τη σχετική απόφαση μπορεί να επηρεασθεί ευμενώς ή δυσμενώς ο παραπάνω αναφερόμενος σκοπός της ίδρυσης και λειτουργίας του. Επομένως το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, που με τις συνεκκαλούμενες αποφάσεις 185/1999 και 11/2004, μη οριστική και οριστική αντίστοιχα, δέχθηκε τα ίδια, ορθώς το νόμο ερμήνευσε και εφάρμοσε και τα αντιθέτως υποστηριζόμενα με τους σχετικούς λόγους της έφεσης είναι αβάσιμα και απορριπτέα.

Από τις ενώπιον του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων απόδειξης και ανταπόδειξης [κ.λπ.] αποδείχθηκαν τα εξής: Το εκκαλούν σωματείο ιδρύθηκε το έτος 1932, με έδρα την Κατερίνη και αρχικά έφερε την επωνυμία ".....". Με την 207/1973 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, που καταχωρήθηκε στα βιβλία σωματείων του Πρωτοδικείου με αριθ. 11/1996, αναγνωρίστηκε η τροποποίηση του καταστατικού του με την επωνυμία πλέον ".....", την οποία φέρει μέχρι σήμερα, ήδη δε αριθμεί περί τα 1.100 μέλη. Σκοπός του σωματείου, μεταξύ άλλων, είναι η διατήρηση και διάδοση των ηθών και εθίμων της λαϊκής παράδοσης, η διατήρηση και διάδοση της ιστορίας του Πολιτισμού. Στα πλαίσια του ανωτέρω σκοπού, το έτος 1988 το τότε εννεαμελές διοικητικό συμβούλιο του εκκαλούντος, με πρόεδρο τον και αντιπρόεδρο την, αποφάσισε την ίδρυση Μουσείου για την έκθεση των διασωθέντων κειμηλίων του Ελληνισμού, το οποίο θα στεγαζόταν στο δεύτερο όροφο ιδιόκτητου κτιρίου του στην, που ήδη είχε αποπερατωθεί. Την

ευθύνη για την περισυλλογή των αντικειμένων αυτών από οικογένειες το διοικητικό συμβούλιο είχε αναθέσει στο νεοεκλεγέν μέλος του,, πρώτη εφεσίβλητη (στη δικονομική θέση της οποίας μετά το θάνατο της υπεισιήλθαν οι καλούντες), που ήδη ήταν μέλος πολλών επιτροπών της Πανελληνίας (.....), στον γραμματέα του σωματείου και την αντιπρόσωπο του χορευτικού τμήματος αυτού Την 28.2.1990 συνήλθε το διοικητικό συμβούλιο του εκκαλούντος και μετά από εισήγηση της ανωτέρω, που στο μεταξύ είχε περισυλλέξει πολλά παλιά αντικείμενα από οικογένειες, κυρίως ηλικιωμένων, ανέθεσε σ' αυτήν την ευθύνη για την ανεύρεση "του κατάλληλου ανθρώπου για την διαμόρφωση του χώρου", μετά προηγούμενη ενημέρωση του προέδρου και της διοίκησης αυτού. Την 11.4.1990 το διοικητικό συμβούλιο, αφού συνήλθε και πάλι, ομόφωνα αποφάσισε να αναθέσει σε τεχνικούς (επιπλοποιούς - σιδεράδες κ.λπ.) τις εργασίες για την διαμόρφωση του χώρου, προκειμένου να τοποθετηθούν τα περισυλλεγέντα αντικείμενα, τη διαδικασία δε των εργασιών ανέθεσε στην υπεύθυνη του τομέα, πρώτη εφεσίβλητη. Οι εν λόγω δύο αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου διατυπώθηκαν εγγράφως στο προσκομιζόμενο από την τελευταία, με τις ανωτέρω ημερομηνίες, υπ' αριθ. 2 και 3 ανυπόγραφο (αλλά μη αμφισβητούμενο από το εκκαλούν) χειρόγραφο πρακτικό. Στη νέα συνεδρίαση του εκκαλούντος την 18.6.1990, για την οποία συντάχθηκε το ταυτόχρονο υπ' αριθ. 3 προσκομιζόμενο πρακτικό, με θέμα μεταξύ άλλων το "Μουσείο", αποφασίστηκε να αρχίσει "η συγκέντρωση των αντικειμένων και η καταχώρηση σε βιβλίο με το όνομα του δωρητή και την ιστορία του αντικειμένου", την όλη δε διαδικασία ανέλαβαν από κοινού τα προαναφερόμενα μέλη του, (πρώτη εφεσίβλητη), και Μέχρι τις αρχές του 1991, το κλειδί του δευτέρου ορόφου του ιδιόκτητου κτιρίου του εκκαλούντος, όπου φυλάσσονταν τα συλλεγέντα αντικείμενα για την οργάνωση του μουσείου της Τέχνης, είχε μόνο η πρώτη εφεσίβλητη, υπεύθυνη κατά τα παραπάνω για την συλλογή τους. Το γεγονός αποτέλεσε αφορμή για παρεξηγήσεις μεταξύ των μελών του διοικητικού συμβουλίου, με αποτέλεσμα αυτό, κατά την συνεδρίαση του την 6.2.1999, για την οποία συντάχθηκε το προσκομιζόμενο ταυτόχρονο υπ' αριθ. 6 πρακτικό, να αποφασίσει την παράδοση των κλειδιών του παραπάνω χώρου στον πρόεδρο αυτού και τον γραμματέα αυτού, τους οποίους, από κοινού με τα υπόλοιπα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, όρισε υπευθύνους των ανωτέρω αντικειμένων.

Στο μεταξύ, για την επίπλωση του χώρου του μουσείου, το εκκαλούν σωματείο κατέβαλε: [Ακολουθεί κατάλογος δαπανών.] Αποδείχθηκε επίσης ότι, για την υλοποίηση της δημιουργίας και λειτουργίας του Μουσείου, το διοικητικό συμβούλιο του εκκαλούντος ζήτησε τη βοήθεια του καθηγητού της κλασσικής αρχαιολογίας στο τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Α. Π.Θ. και της κοινωνικής ανθρωπολόγου-λαογράφου στο ίδιο τμήμα Στο μεταξύ, στον ήδη διαμορφωμένο χώρο του μουσείου του εκκαλούντος άρχισαν να εκτίθενται τα συλλεγέντα κείμενα που σταδιακά, με τη συλλογική προσπάθεια όλων των μελών του εμπλουτίστηκε, με αποτέλεσμα κατά το χρόνο άσκησης της αγωγής να αριθμεί 625 αντικείμενα, κειμήλια, όπως χαλιά, μαξιλάρια κεντημένα στο χέρι, σερβίτσια, κουρτίνες, εργαλεία, οικιακά σκεύη, φορεσιές και πολλά άλλα, αξίας κατά τον παραπάνω χρόνο άνω των 700.000.000 δραχμών.... Μετά τις αρχαιρεσίες του εκκαλούντος την 9.3.1997 το νεοεκλεγέν διοικητικό συμβούλιο, ζήτησε από την πρώτη εφεσίβλητη τα κλειδιά του χώρου του μουσείου, εκείνη όμως αρνήθηκε, προβάλλοντας για πρώτη φορά δικαίωμα κυριότητας της επί των εντός αυτού ευρισκομένων 625 κειμηλίων. Μετά από αίτηση λήψης ασφαλιστικών μέτρων που άσκησε σε βάρος της το εκκαλούν, εκδόθηκε η 557/1997 απόφαση του Ειρηνοδικείου με την οποία αυτό αναγνωρίστηκε νομέας των κειμηλίων και υποχρεώθηκε η

αντίδικος του να του παραδώσει τα κλειδιά του μουσείου. Σε εκτέλεση της απόφασης αυτής, μετά την απόρριψη της κατ' αυτής έφεσης με την 106/1996 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, την 16.9.1997, η παραπάνω εφεσίβλητη αποβλήθηκε από τον ανωτέρω χώρο και εγκαταστάθηκε σ' αυτόν το εκκαλούν σωματείο.... Από όλα τα ανωτέρω που με σαφήνεια προκύπτουν από την παράθεση των προαναφερομένων εγγράφων, αλλά και τις κατηγορηματικές καταθέσεις των μαρτύρων ανταπόδειξης και, προέδρου και αντιπροέδρου του εκκαλούντος, κατά το επίδικο διάστημα αντίστοιχα, είναι φανερό ότι στην ενασχόληση της συλλογής των επιδίκων κειμηλίων η πρώτη εφεσίβλητη,, πρόβη κατ' εντολή και για λογαριασμό του εκκαλούντος σωματείου, στα πλαίσια της υλοποίησης της απόφασης του για την δημιουργία του χώρου μουσείου με ποντιακά κειμήλια, υπεύθυνου του οποίου είχε οριστεί εκείνη, και όχι ενεργώντας προσωπικά για δικό της λογαριασμό, όπως αβάσιμα αυτή ισχυρίζεται. Το γεγονός ότι αυτή εισηγήθηκε το 1990 στο διοικητικό συμβούλιο του εκκαλούντος την διαμόρφωση του χώρου του μουσείου, συνέλεξε τα περισσότερα, σε σχέση με τα άλλα νυν μέλη αυτού, από τα εν λόγω κειμήλια και ήταν υπεύθυνη του χώρου του μουσείου και της φροντίδας αυτών, σε καμία περίπτωση δεν δημιουργεί δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας της επ' αυτών. Τα ανωτέρω δεν αναιρούνται..., από το προσκομιζόμενο από την ίδια προς επίρρωση του ισχυρισμού της από 15.7.1997 έγγραφο του Υπουργείου Πολιτισμού, από το περιεχόμενο του οποίου απλά προκύπτει ότι αυτή (.....) "συνέλεξε με ζήλο τα κειμήλια...".

Επομένως, η αγωγή της πρώτης των εφεσιβλήτων-ενάγουσας και η υπέρ αυτής πρόσθετη παρέμβαση του δευτέρου αυτών σωματείου "....." έπρεπε να απορριφθούν ως ουσιαστικά αβάσιμες. Το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, κατ' εσφαλμένη εκτίμηση των αποδείξεων, δέχθηκε με την εκκαλουμένη απόφαση αυτές ως βάσιμες κατ' ουσίαν και αναγνώρισε την ανωτέρω πνευματική δημιουργό των εν λόγω κειμηλίων. Πρέπει, επομένως, κατά παραδοχή του σχετικού λόγου της έφεσης, να εξαφανισθεί η απόφαση αυτή, αφού δε κρατηθεί και δικασθεί η υπόθεση στο Δικαστήριο αυτό (άρθρο 534 ΚΠολΔ), απορριφθούν η αγωγή και η πρόσθετη παρέμβαση ως ουσιαστικά αβάσιμες. Τα δικαστικά έξοδα και των δυο βαθμών δικαιοδοσίας πρέπει να επιβληθούν σε βάρος της ενάγουσας και του υπέρ αυτής προσθέτως παρεμβαίνοντος σωματείου, που χάνουν τη δίκη, όπως το αντίδικο τους σωματείο ζητεί (άρθρα 176, 182, 183, 191 παρ. 2 ΚΠολΔ).